Janez Lipnik*

SRS 26 – OBLIKE IZKAZA FINANČNEGA IZIDA ZA ZUNANJE POSLOVNO POROČANJE

Cash Flow Statements for External Business Reporting

POVZETEK ● *Izkaz finančnih tokov smo, kot temeljni računovodski izkaz, začeli v Sloveniji sestavljati z uvedbo Slovenskih računovodskih standardov (SRS) leta 1993. V zadnjem času pa se je vedno bolj kazala potreba po prenovi tega izkaza, saj je vedno več njegovih uporabnikov želelo izkaz finančnih tokov z večjo izrazno močjo, postavljalo pa se je vedno več vprašanj vezanih na izkazovanje postavk v pogojih inflacije. Temeljna prenova slovenskih računovodskih standardov v smeri nadaljnjega približevanja mednarodnim računovodskim standardom, ki se tudi nenehno razvijajo in pričakovanja glede zniževanja inflacije pri nas, so predstavljala osnovo za pomembno prenovo SRS 26. Novoimenovani izkaz finančnega izida se je s to prenovo bolj približal izkazu finančnih tokov po MRS 7, tako po obliki kot po vsebini, seveda pa je ohranil nekatere posebnosti.*

Ključne besede ● *Izkaz finančnih tokov, izkaz finančnega izida, neposredna metoda, prejemki, izdatki, posredna metoda, pritoki, odtoki, stanje denarnih sredstev in denarnih ustreznikov.*

1. UVOD

Z novo celovito in sistematično ureditvijo pravil o računovodenju in letnih poročilih se je po noveli Zakona o gospodarskih družbah (odslej ZGD)-F sedmo poglavje I. dela ZGD nadomestilo z novim sedmim poglavjem z naslovom Poslovne knjige in letno poročilo in novimi členi 50. do 66[1]. V drugem odstavku 56. člena ZGD je tako določeno, da mora letno poročilo velikih in srednjih družb in letno poročilo tistih majhnih družb, s katerih vrednostnimi

* univ.dipl.ekon., spec. rev., poobl.rev. Domači naslov: Ribičičeva 17, 1000 Ljubljana.

[1] Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah (ZGD – F), (Uradni list RS, št. 45/01).

papirji se trguje na organiziranem trgu, obsegati tudi izkaz finančnega izida, poleg tega pa še poslovno poročilo na novo izkaz gibanja kapitala. Ta izkaz finančnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe stanja denarnih sredstev in njihovih ustreznikov za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja. Izkaz finančnega izida daje njegovim uporabnikom informacije o tem, kako podjetje denarna sredstva pridobiva in kako jih porablja ter kakšno je stanje denarnih sredstev in njegovih ustreznikov na začetku in koncu obdobja.

Poleg mnogih sprememb tega standarda, od katerih so nekatere opisane v nadaljevanju, se je spremenilo tudi ime samega izkaza, ki se ne imenuje več izkaz finančnih tokov, temveč izkaz finančnega izida. S tem je dan večji poudarek finančnemu izidu, torej spremembi višine denarnih sredstev v obdobju, kot pa samim finančnim tokovom. Tudi v izkazu uspeha nas običajno najprej najbolj zanima poslovni izid in šele nato prihodki ter odhodki in ne obratno.

2. PREDSTAVITEV IZKAZA FINANČNEGA IZIDA

2.1. Razvrščanje izkazov finančnega izida za zunanje poslovne potrebe

2.1.1. Neposredna in posredna metoda

Za sestavljanje izkaza finančnega izida imamo na voljo dve metodi:

1. Če so na voljo ustrezni podatki o prejemkih in izdatkih[2], se izkaz finančnega izida sestavi po neposredni metodi[3].
2. Kadar pri sestavljanju izkaza finančnega izida, iz dveh zaporednih bilanc stanja in iz izkaza uspeha za vmesno obdobje ter vrste dodatnih podatkov, izračunavamo podatke o pritokih in odtokih, izkaz finančnega izida sestavljamo po posredni metodi[4].

Čeprav daje standard prednost različici I, bodo podjetja sama izbrala tiso metodo, ki jim bo bolj ustrezala. Izbor metode pa bo predvsem odvisen od

[2] Standard ne navaja kako pridobiti podatke o prejemkih in izdatkih. Menim, da ustrezne podatke lahko pridobimo s spremljanjem in evidentiranjem sprememb stanja denarnih sredstev na računih pri banki in blagajni. Pridobljene zneske pa nato razvrščamo na ustrezne postavke prejemkov in izdatkov v izkazu finančnega izida.

[3] Za izkaz finančnega izida sestavljen po neposredni metodi v tem standardu uporabljamo pojem različica I. Različica I pa je nadomestila tudi star SRS 27 – izkaz denarnih tokov.

[4] V tem standardu različica II.

možnosti zagotavljanja ustreznih podatkov[5]. Zaželjeno pa naj bi tudi bilo, da bi bila izkaza finančnega izida, sestavljena po obeh metodah, za isto podjetje in obdobje, ob idealnih pogojih, enaka[6].

2.1.2. Bilančna in stopenjska oblika

Izkaz finančnega izida je obdržal obe osnovni obliki t.j. obliko dvostranske bilance in obliko stopenjskega izkaza. Pri prikazovanju postavk o finančnih tokovih in stanju denarnih sredstev in njihovih ustreznikov pa je precej novosti.

2.1.2.1. Bilančna oblika izkaza finančnega izida

Pri bilančni obliki izkaza finančnega izida se, ne glede na različico (različica I ali II), pojavljajo štiri podbilance, ki ustrezajo podatkom o:

A. finančnih tokovih pri poslovanju,

B. finančnih tokovih pri naložbenju (investiranju),

C. finančnih tokovih pri financiranju in

Č. začetnemu in končnemu stanju denarnih sredstev in njihovih ustreznikov ter finančnemu izidu v obdobju.

V primeru sestavljanja izkaza finančnega izida po neposredni metodi se v vsaki od podbilanc A), B) in C) izkažejo podatki o:

a) prejemkih,

b) izdatkih ter

c) prebitku prejemkov nad izdatki ali izdatkov nad prejemki.

V primeru sestavljanja izkaza finančnega izida po posredni metodi pa se v vsaki od podbilanc A), B) in C) izkažejo podatki o:

a) pritokih,

b) odtokih ter

c) prebitku pritokov nad odtoki ali odtokov nad pritoki.

---

[5] Čeprav daje standard prednost različici I, se je pričakovalo, da bo laže pridobiti ustrezne podatke za različico II., ter da se bodo podjetja v glavnem odločala za to drugo različico. Vendar bomo v nadaljevanju videli, da pridobivanje ustreznih podatkov tudi za različico II ne bo tako enostavno. Razlog za to je tudi prenovljena oblika bilance stanja, v kateri na primer obveznosti niso ločene na finančne in poslovne ampak so le te prikazane skupaj. Za to bo potrebno toliko več dodatnih podatkov.

[6] Vendar temu ni tako. V izkazu finančnega izida po prvi različico so postavke prikazane po bruto principu, medtem ko so v različici II, v glavnem izkazane v pobotanih zneskih, zato je izenačitev težko doseči. Zelo pomembno pa je, da se zavedamo, da je treba v izkazu finančnega izida sestavljenem po različici II, omejiti pobotanje zmanjšanj in povečanj gospodarskih kategorij, če bi to utegnilo zmanjšati izrazno moč dobljenega podatka (SRS 26.14.).

Bilančna oblika izkaza finančnega izida nam za vsako od dejavnosti pokaže prejemke oz. pritoke na levi strani, izdatke oz. odtoke na desni strani, prebitek prejemkov nad izdatki ali izdatkov nad prejemki oziroma pritokov nad odtoki ali odtokov nad pritoki pa na tisti strani, ki je manjša. S tako razčlenitvijo izkaza finančnega izida neposredno ocenjujemo celoten vpliv finančnih tokov posamezne dejavnosti na finančni izid in končno stanje denarnih sredstev, ne pa na primer vpliv pritokov pri poslovni dejavnosti, ločeno od vpliva odtokov pri poslovni dejavnosti, kot je to bilo rešeno v bilančni obliki izkaza finančnih tokov.

Podbilanca Č) pa izkazuje končno in začetno stanje denarnih sredstev njihovih ustreznikov ter finančni izid v obdobju kot seštevek prebitkov pri poslovanju, naložbenju in financiranju. Podatki o finančnem izidu v obdobju in začetnem stanju denarnih sredstev so izkazani na levi strani, seštevek obeh pa na desni.

V nadaljevanju bomo videli, da se je prenovljena bilančna oblika izkaza finančnega izida, zelo približala stopenjskemu izkazu finančnega izida.

2.1.2.2. Stopenjska oblika izkaza finančnega izida

V primeru stopenjske zaporedne oblike izkaza finančnega izida se postavke nizajo v takem zaporedju, kot je izkazano v bilančni obliki izkaza finančnega izida v štirih podbilancah. Razvrstitev postavk v stopenjskem izkazu finančnega izida se od razvrstitve postavk v bilančni obliki izkaza finančnega izida razlikuje samo po tem, da je v podbilanci finančnih tokov pri naložbenju (druga podbilanca), za postavko ki izkazuje prebitek pritokov ali odtokov (oz. prejemkov ali izdatkov) pri naložbenju, izkazan posebni seštevek, ki se nanaša na prebitek pritokov (prejemkov) pri poslovanju in naložbenju oziroma prebitek odtokov (izdatkov) pri poslovanju in naložbenju, za postavko ki izkazuje prebitek pritokov ali odtokov (oz. prejemkov ali izdatkov) pa posebni seštevek, ki se nanaša na celotni prebitek pritokov (prejemkov) v obdobju oziroma celotni prebitek odtokov (izdatkov) v obdobju in je enak postavki imenovani finančni izid v obdobju (podbilanca Č). Tudi v primeru stopenjske oblike izkaza finančnega izida posebna podbilanca izkazuje končno in začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov ter finančni izid v obdobju. V tej podbilanci je treba začetnemu stanju denarnih sredstev in njihovih ustreznikov prišteti finančni izid v obdobju in dobimo končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov.

2.2. Osnovno razčlenjevanje postavk v izkaza finančnega izida

V prilogi tega sestavka je prikazan izgled bilančne oblike izkaza finančnega izida po različici II. Iz njega je razvidna osnovna razčlenitev tega izkaza z vsemi potrebnimi postavkami. Podjetje pa lahko postavke še bolj razširi, če se s tem še bolj poveča izrazna moč izkazanih podatkov[7].

[7] Na širitev postavk lahko gledamo v smislu nadaljnjega približevanja tega izkaza MRS 7.

Izkaz finančnega izida različica II pa lahko sestavljamo tudi v skrajšani obliki, tako da prihodke vseh vrst pobotamo z odhodki brez amortizacije, zato se namesto teh postavk pri finančnih tokovih pri poslovanju pojavljata na strani pritokov in odtokov zgolj postavki dobiček pred obdavčitvijo in amortizacija, opuščene pa so postavke prihodkov in odhodkov pri navajanju finančnih tokov pri naložbenju in pri financiranju.

Razčlenitev posameznih postavk v izkazu finančnega izida po neposredni metodi (različica I) je podobna razčlenitvi postavk po posredni metodi, zato samega izgleda izkaza finančnega izida po različici I v tem sestavku nisem prikazal[8].

2.3. Nekatere novosti pri sestavljanju izkaza finančnega izida po posredni metodi (različica II)

V prenovljenem izkazu finančnega izida so mnoge postavke finančnih tokov v okviru posameznih dejavnostih podrobneje obravnavane[9], še bolj pa je poudarjeno tudi približevanja pritokov prejemkom in odtokov izdatkom pa zahteva še več dodatnega poznavanja in podatkov ter poglobljenega sestavljanja[10].

Za izkaz finančnega izida je zelo pomembno povečanje pomena denarnih ustreznikov[11]. V starem izkazu finančnih tokov smo namreč izhajali iz višine denarnih sredstev[12] na začetku obdobja, ter ga zaključili s končnim stanjem denarnih sredstev. V izkazu finančnega izida pa ugotavljamo finančni izid ne samo na podlagi spremembe stanja denarnih sredstev v obdobju, ampak moramo upoštevati tudi spremembo stanja denarnih ustreznikov. To velja tudi v primeru, ko sestavljamo izkaz finančnega izida po posredni metodi.

V izkazu finančnih tokov smo vse prihodke in odhodke obravnavali kot pritoke in odtoke pri poslovni dejavnosti, pa čeprav je šlo za prihodke in odhodke, ki so

---

[8] Izkaz po različici I se po izgledu ne razlikuje mnogo od različice II. Najpomembnejša je razlika med prejemki in pritoki ter izdatki in odtoki. Prejemki in izdatki kažejo čista povečanja oziroma zmanjšanja denarnih sredstev, zato jih ni potrebno popravljati za spremembe postavk iz bilance stanja, tako kot je to potrebno storiti pri pritokih in odtokih. Vsebinsko pa so razlike med različicama večje, te pa bomo prikazali na drugem mestu. Razčlenitev postavk je prikazana v SRS 26.6.

[9] Zaradi večjih razkritij v izkazu finančnega izida se lahko pojavi problem, do kakšne mere razkriti finančne tokove in njih pojasnila, tako da jih ni preveč, niti premalo.

[10] SRS 26.24. navaja, da se zaradi tega, da bi bili v različici II izkaza finančnega izida pritoki čim bližji prejemkom, odtoki pa izdatkom, razlike med podatki, v dveh zaporednih bilancah stanja in v izkazu poslovnega izida za obdobje med njima, kar se da poglobljeno popravljajo. Menim, da gre pri tem delu na eni strani za ustrezno razporejanje zneskov iz bilance stanja in izkaza uspeha v postavke izkaza finančnega izida, po drugi strani pa naj bi bili ti zneski povezani z denarnim tokom torej brez prevrednotenj in navideznih naložbenj in financiranj.

[11] Denarni ustrezniki so tista sredstva, ki se zanesljivo, zlahka, preprosto in hitro oziroma v bližnji prihodnosti pretvorijo v vnaprej znan znesek denarnih sredstev.

[12] Denarna sredstva so gotovina v blagajni, knjižni denar na računih pri banki in gotovina na poti.

bili mnogo bolj kot s poslovno dejavnostjo, povezani z dejavnostjo investiranja ali dejavnostjo financiranja.

Izkaz finančnega izida pa kot finančne tokove pri poslovanju, obravnava samo poslovne prihodke in tiste izredne prihodke, ki se nanašajo na poslovanje ter poslovne odhodke, brez amortizacije in oblikovanja dolgoročnih rezervacij in tiste izredne odhodke, ki se nanašajo na poslovanje. Pri finančnih prihodkih in odhodkih je zato potrebno ugotoviti, ali se nanašajo na naložbenje (investiranje) ali pa se nanašajo na financiranje ter jih ugotovitvam ustrezno razporediti kot finančne tokove pri naložbenju in finančnu tokove pri financiranju. Izredni prihodki in odhodki se lahko pojavijo kot finančni tokovi pri vsaki od treh dejavnosti, zato jih je potrebno temu ustrezno obravnavati kot finančni tokovi pri poslovanju, finančni tokovi pri naložbenju in finančni tokovi pri financiranju.

Ker želimo pritoke čim bolj približati prejemkom in odtoke izdatkom, je treba postavke, ki jih kot prihodke in odhodke pridobimo iz izkaza uspeha za obdobje, popravljati za razlike med podatki v dveh zaporednih bilancah stanja. Pri tem popravljanju moramo zelo paziti na ustrezne povezave med posameznimi postavkami, ki jih pridobimo iz izkaza uspeha in postavkami bilance stanja, ki običajno kot pobotana sprememba (povečanje ali zmanjšanje) prve popravljajo. Poslovne prihodke popravljamo z razliko v stanju ustreznih poslovnih terjatev in ustreznih aktivnih časovnih razmejitev, enako pa to velja tudi za izredne prihodke, ki se nanašajo na poslovanje. Tudi poslovne odhodke, izredne odhodke in davke iz dobička ter druge davke popravljamo z razliko v stanju zalog, poslovnih dolgov in pasivnih časovnih razmejitev. Na enak način pa moramo obravnavati tudi finančne prihodke in odhodke ter izredne prihodke in odhodke pri naložbenju in pri financiranju[13].

V izkazu finančnega izida upoštevamo iz bilance stanja pobotane spremembe nedenarnih sredstev in dolgov, pri kapitalu pa se spremembe ne pobotajo. Kot pobotana sprememba se pri posamezni skupini sredstev ali dolgov šteje razlika med povečanjem in zmanjšanjem v obračunskem obdobju. Kot povečanje se šteje nabavna vrednost na novo pridobljenih postavk ali pridobitev novih posojil in kreditov, kot zmanjšanje pa neodpisana vrednost odtujenih postavk, odplačila posojil, kreditov in podobnega[14].

2.4. Nekatere druge novosti

[13] Na primer prihodke od obresti popravljamo za pobotano spremembo terjatev za obresti, zato moramopaziti na kateri postavki so te terjatve izkazane in med katerimi finančnimi tokovi jih upoštevati (pri tokovih pri poslovanju ali naložbenju).

[14] Menim, da se pri opredemetenih osnovnih sredstvih kot pritok pri naložbenju, ne upošteva samo nabavna vrednost na novo pridobljenih sredstev, ampak bi bilo treba upoštevati tudi morebitno spremembo v stanju obveznosti do dobaviteljev za opredmetena osnovna sredstva. Sprememba v stanju danih avansov za osnovna sredstva je pa že upoštevana v postavki osnovnih sredstev.

V tem poglavju so opisane še nekatere pomembnejše novosti pri izkazu finančnega izida, vezane na povečanje izrazne moči izkaza finančnega izida, kar je bila želja mnogih uporabnikov tega izkaza.

2.4.1. Dodatek k izkazu

Ena od teh novosti je ta, da so iz izkaza finančnega izida izključeni vsi pritoki in odtoki, ki niso povezani s prejemki in izdatki. Zato je treba v dodatku izkaza finančnega izida posebej izkazati še vse tiste spremembe na strani naložbenja in financiranja brez posredovanja denarnih sredstev, ki se nanašajo na:

- povečanje opredmetenih osnovnih sredstev, povezano s hkratnim povečanjem osnovnega kapitala s stvarnimi vložki, in ne z denarnimi vplačili[15];
- povečanje nevplačanega vpisanega kapitala, povezano s hkratnim povečanjem osnovnega kapitala[16]; ter
- druge pomembnejše spremembe.

2.4.2. Izločitev učinkov prevrednotenja

V skladu z do sedaj veljavnim SRS 26.9. je bilo treba v inflacijskih razmerah postavke v začetni bilanci stanja ustrezno predelati in pri tem upoštevati, da morajo biti postavke v začetni bilanci stanja izražene v enotah nove kupne moči domače valute na dan bilance stanja, zato jih je bilo treba preračunati s stopnjo rasti cen življenjskih potrebščin. Šele na podlagi tako preračunanih postavk v začetni bilanci stanja smo nato sestavili izkaz finančnih tokov. Namen tega preračunavanja je bil prikaz izkaza finančnih tokov, sestavljenega na podlagi postavk, izraženih v denarnih enotah z enako kupno močjo. Podjetja, ki so jih bolj zanimale nominalne vrednosti tokov kot realne, pa so poleg izkaza finančnih tokov sestavljala tudi izkaz denarnih tokov.

Preračunavanje začetnih stanj v bilanci stanja, s katerim smo želeli izločiti vpliv inflacije, je vplivalo na velikost pobotane spremembe med preračunanim začetnim stanjem nekaterih vrednosti in končnimi vrednostmi ter s tem tudi na višino finančnih tokov. Finančni tokovi (pritoki in odtoki) se zaradi tega niso mogli v celoti približati prejemkom in izdatkom, saj so delno sledili drugemu cilju t.j. izkazovanju postavk v vrednosti denarne enote z enako kupno močjo.

Zaradi problema vpliva inflacije na izkaz finančnih tokov je bilo vedno več vprašanj in različnih mnenj kot na primer:

- zakaj je treba preračunavati postavke v začetni bilanci stanja, nato pa izločati razlike, ki izhajajo iz spremembe kupne moči domače valute;

[15] To pomeni naložbenje in financiranje brez posredovanja denarnih sredstev.

[16] To pomeni navidezno naložbenje in financiranje brez posredovanja denarnih sredstev.

- če ne izkazujemo finančnih tokov v vrednostih denarne enote na dan bilance stanja (v denarnih enotah z enako kupno močjo), je bolje (in mnogo enostavneje), da izkazujemo finančne tokove v nominalnih vrednostih denarne enote (torej v denarnih enotah z različno kupno močjo);
- kako priti do ustreznih podatkov in kako jih razlagati.

Po prenovljenem SRS 26 se postavk v začetni bilanci stanja nič več ne preračunava, zato pa je treba iz posameznih postavk izkaza finančnega izida izločiti vse učinke prevrednotenja, tako tiste, ki so upoštevani v postavkah v končni bilanci stanja, kakor tiste, ki vplivajo na postavke izkaza uspeha za obdobje. To izločevanje bo od sestavljalcev izkazov finančnih tokov zahtevalo precej proučevanja in natančnosti, saj bo treba učinke prevrednotenja v bilanci stanja povezati z ustreznimi prevrednotovalnimi postavkami v izkazu uspeha. Postavke v izkazu finančnega izida bodo na ta način prikazane v nominalnih vrednostih.

Pri sestavljanju izkaza finančnega izida po neposredni metodi zgoraj navedene izločitve učinkov prevrednotenja ne bodo potrebne. Ker po neposredni metodi potrebne podatke lahko pridobimo iz sprememb na računih denarnih sredstev podjetja, so ti podatki kot prejemki in izdatki že izkazanih v vrednostih, na katere prevrednotenje neposredno ne vpliva.

2.4.3. Amortizacija

Novo posebnost zasledimo tudi pri obračunu amortizacije prevrednotenih osnovnih sredstev, ko del obračunane amortizacije bremeni poslovni izid, del pa se neposredno izkaže na posebnem prevrednotovalnem popravku kapitala[17]. Pri uporabi posredne metode bomo zato poslovne odhodke zmanjšali samo za tisti del amortizacije, ki je bil obračunan kot strošek poslovanja.

2.4.4. Razvrščanje danih in prejetih obresti in danih dividend

Pri razvrščanju obresti se pri podjetjih pojavlja vprašanje, med katere vrste finančnih tokov jih uvrstiti, saj jih je mogoče obravnavati kot finančne tokove vseh treh dejavnosti[18]. Ker so udeležene v ugotavljanju poslovnega izida, jih lahko obravnavamo kot finančne tokove pri poslovni dejavnosti, ker pa lahko predstavljajo stroške pridobivanja finančnih sredstev ali donosnost naložb, so lahko finančni tokovi pri financiranju ali investiranju. Poleg tega je pomembno tudi, kako v računovodskih evidencah spremljamo obresti[19].

---

[17] Tako se izkaže tisti del, ki je obračunan od vrednosti prevrednotenja osnovnih sredstev.

[18] V dosedanjem izkazu finančnih tokov smo vse obresti uvrščali med finančne tokove iz poslovanja.

[19] Če na primer obresti niso v celoti poravnane, je važno na kateri postavki bilanci stanja je saldo izkazan. Neustrezna povezava prihodka ali odhodka za obresti s postavko sredstev ali obveznosti ima za posledico nepravilno izkazan finančni tok. Običajno seveda ne bomo imeli neposredno na voljo podatkov, ki bi nam pomagali pri razvrščanju obresti v ustrezne kategorije finančnih tokov, zato si bomo morali pomagati z

Tudi dane dividende je mogoče uvrstiti med finančne tokove pri financiranju ali pa poslovanju. Kot tokovi pri poslovanju predstavljajo stroške pridobivanja finančnih sredstev, kot finančni tokovi pri poslovanju pa pomagajo uporabnikom ugotavljati sposobnost podjetja za plačilo dividend iz finančnih tokov pri poslovanju.

2.4.5. Izredne postavke

V izkazu finančnega izida je treba finančne tokove, ki so povezani z izrednimi postavkami, predstaviti kot finančne tokove pri poslovanju, naložbenju ali financiranju, skladno z njihovo naravo, in jih razkriti ločeno[20].

2.4.6. Devizni tečaji

Zaradi sprememb deviznih tečajev nastane problem, ker nevnovčeni dobički in izgube, ki izhajajo iz sprememb deviznih tečajev, niso finančni tokovi. Da pa bi lahko uskladili denarna sredstva na začetku in koncu obdobja, je treba v izkazu finančnega izida predstaviti tudi učinek sprememb deviznih tečajev na obstoječa denarna sredstva. V izkazu finančnega izida je zato treba začetno stanje denarnih sredstev popraviti za vpliv sprememb tečajev na obstoječa denarna sredstva, v opombah k izkazu finančnega izida pa posamezne postavke denarnih sredstev tudi prikazati[21].

3. PRIMERJAVA PRENOVLJENEGA SRS 26 IN MRS 7

Pri iskanju rešitev vezanih na izkaz finančnih tokov so se kot okvir pojavljali MRS, opirati pa se je bilo mogoče tudi na domačo teorijo in praktične izkušnje kakor tudi na rešitve v drugih državah. Posebne rešitve so bile vezane predvsem na sestavljanje izkaza v inflacijskih razmerah, ki so vladale pri nas, v razvitih državah pa ne več.

S sprejemanjem novih MRS, ki so pomembno spremenili pogled na računovodstvo ter zmanjševanjem inflacije pri nas, so nastale ustrezne razmere tudi za prenovo SRS 26 in SRS 27 s ciljem nadaljnjega približevanja MRS 7. V

dodatnimi podatki. Najbolj pogosto pa bomo prejete obresti uvrščali med finančne tokove pri naložbenju, plačane obresti pa med finančne tokove pri financiranju.

[20] V izkazu finančnih tokov smo vse izredne postavke prikazovali v okviru finančnih tokov iz poslovanja.

[21] Ker to ni rešeno v SRS 26, menim, da moramo slediti MRS 7.28., ter izkazati na način kot je prikazano v prilogi 1 k MRS 7, po opombo C.

Prenovljenem izkazu finančnega izida so bile tako opravljene pomembne spremembe v smislu tega približevanja.

3.1. Predstavitev finančnih tokov

V izkazu finančnega izida (SRS 26) in izkazu finančnih tokov (MRS 7) se finančni tokovi ločijo na finančne tokove nastale pri poslovanju, naložbenju in financiranju. Glede navedenega med SRS 26 in MRS 7 ni razlik. Pri nadaljnji členitvi finančnih tokov pa se že pokažejo razlike v vsebini posameznih postavk finančnih tokov. Le te so lahko vezane tudi na uporabljeno metodo sestavljanja izkaza. Nekatere pomembnejše razlike so opisane v nadaljevanju.

SRS 26 sicer določa najmanjši obseg posameznih postavk izkaza finančnega izida, ki se razen sprememb kapitala izkazujejo v pobotanih zneskih, navaja pa tudi, da je treba omejiti obseg pobotanj kakih gospodarskih kategorij, če lahko zmanjšujejo izrazno moč dobljenega podatka. Prenovljeni SRS tudi navaja, da je treba osnovno razčlenitev postavk v izkazu finančnega izida prilagoditi glede na velikost podjetja, poročanje po odsekih in medletno poročanje. Če torej pri sestavljanju izkaza finančnega izida menimo, da bi bilo treba v okviru posamezne kategorije izkaza finančnega izida kakšno postavko še posebej poudariti, to tudi storimo. Ob takem gledanju lahko izkaz finančnega izida sestavljenega po SRS 26 še bolj približamo izkazu finančnih tokov po MRS 7.

3.2. Uporaba neposredne in posredne metode pri sestavljanju izkaza finančnih tokov oziroma finančnega izida

Izkaz finančnega izida (finančnih tokov) lahko sestavljamo po dveh metodah, po neposredni in posredni[22]. V uporabi obeh metod pa med MRS in SRS obstajajo nekatere razlike.

[22] Tako MRS 7 kot SRS 26 navajata obe metodi kot osnovni.

3.2.1. Poročanje o finančnih tokovih pri poslovanju

MRS 7 podjetjem priporoča poročanje o finančnih tokovih iz poslovanja z uporabo neposredne metode. Po MRS 7 se informacije za večino postavk prejemkov in izdatkov pri poslovanju pridobijo[23]:

a) iz poslovnih knjig podjetja ali

b) z dopolnjevanjem prihodkov od prodaje, stroškov prodanih količin in drugih postavk v izkazu uspeha s

- spremembami zalog ter poslovnih terjatev in obveznosti v obdobju,
- drugimi nedenarnimi postavkami, kot so amortizacija, dolgoročne rezervacije, dolgoročno odloženi davki, neplačani devizni dobički in izgube, itd,
- drugimi postavkami, pri katerih so denarni učinki finančni tokovi investiranja in financiranja.

Pri uporabi posredne metode po MRS 7 pa se čisti tokovi iz poslovanja ugotovijo z dopolnitvijo čistega dobička ali čiste izgube z učinki:

a) sprememb zalog ter poslovnih terjatev in obveznosti v obdobju,

b) nedenarnih postavk, kot so amortizacija, dolgoročne rezervacije, dolgoročno odloženi davki, neplačani devizni dobički in izgube, itd,

c) drugih postavk, pri katerih so denarni učinki finančni tokovi investiranja in financiranja.

Pri uporabi posredne metode po MRS 7 izhajamo torej, namesto iz prihodkov in odhodkov, iz čistega dobička ali izgube[24]. Tak izkaz finančnih tokov po MRS 7 je precej blizu skrajšani različici II izkaza finančnega izida[25].

Iz navedenega je videti, da sestavljanje izkaza finančnega izida po neposredni metodi (SRS 26), v delu ki se nanaša na tokove iz poslovanja, izhaja iz neposredne metode, ki jo priporoča MRS 7 in sicer pri načinu pridobivanja podatkov o prejemkih in izdatkih iz poslovnih knjig podjetja[26].

---

[23] Menim, da bi morali, ne glede na način pridobivanja podatkov pri neposredni metodi, izkazati enake vrednosti finančnih tokov iz poslovanja.

[24] Pri uporabi posredne metode po MRS 7 pa obstaja tudi druga možnost, po kateri so finančni tokovi pri poslovanju predstavljeni tako, da kažejo v izkazu razkrite prihodke in odhodke ter spremembe zalog in poslovnih terjatev in obveznosti v obdobju. Videti je, da ta oblika posredne metode po MRS 7, daje enak prikaz finančnih tokov pri poslovanju, kakor ga dobimo v primeru pridobivanja podatkov o finančnih tokovih iz poslovanja po neposredni metodi, način b).

[25] SRS 26.15.

[26] MRS 7.19. Pridobivanje podatkov po načinu (a)

Pridobivanje informacij o finančnih tokovih po neposredni metodi način b) – MRS 7, pa je v SRS 26 upoštevan v posredni metodi sestavljanja izkaza finančnega izida, kjer se prikazuje pritoke in odtoke.

3.2.2. Poročanje o finančnih tokovih pri naložbenju in financiranju

V skladu s MRS 7.21. mora podjetje poročati ločeno o glavnih skupinah kosmatih prejemkov in izdatkov, ki izhajajo iz investiranja in financiranja, razen kolikor se o finančnih tokovih poroča po medsebojnem pobotanju[27].

Pri sestavljanju izkaza finančnega izida po SRS 26 se uporabljena metoda (posredna ali neposredna) enotno upošteva za finančne tokove pri vseh treh dejavnostih (poslovnanju, naložbenju in financiranju). Za razliko od SRS 26 pa MRS 7.18. predstavlja neposredno in posredno metodo samo v povezavi s finančnimi tokovi iz poslovanja. Spomnimo se, da se pri posredni metodi po MRS izhaja iz čistega dobička ali čiste izgube, ki se ga nato popravlja za ustrezne postavke. Te postavke pa lahko predstavljajo samo finančne tokove pri poslovanju.

3.3. Pridobitve in odtujitve odvisnih podjetij

MRS določajo, da mora podjetje celotne finančne tokove, ki izhajajo iz investicijo. MRS 7 tudi navaja, da je treba v celoti posebej razkriti znesek celotnega nadomestila v zvezi s pridobitvijo ali odtujitvijo, del nadomestila poravnan v denarju, znesek denarnih sredstev v odvisnem podjetju, ki je bilo pridobljeno ali odtujeno, znesek dolgov ter znesek nedenarnih sredstev. Čeprav SRS 26 finančnih tokov, ki izhajajo iz pridobitev ali odtujitev odvisnih podjetij, posebej ne opisuje pa menim, da bi bilo treba tudi v izkazu finančnega izida posebej razkriti finančne tokove, ki izhajajo iz pridobitev ali odtujitev odvisnih podjetij[28].

[27] MRS 7.22 in 7.23. dovoljuje uporabo pobotanih vrednosti samo v določenih primerih na primer: prejemke in izdatke v korist kupce, prejemke in izdatke z velikim koeficientom obračanja ali hitro zapadlost v plačilo.

[28] In če se bomo želeli še nekoliko približati izkazu finančnih tokov po MRS 7, bo treba pri prikazovanju finančnega toka v zvezi z nakupom odvisnega podjetja, posebej razkriti tudi postavk o višini denarnih sredstev pridobljenega podjetja. Finančni tok v zvezi z nakupom odvisnega podjetja, ki izhaja iz nakupne vrednosti, je namreč zmanjšan za pridobljena denarna sredstva.

4. ZAKLJUČEK

Temeljna prenova slovenskih računovodskih standardov v smeri nadaljnjega približevanja mednarodnim računovodskim standardom, ki se tudi neprestano razvijajo in pričakovanja glede znižanja inflacije, so predstavljala dobro osnovo za pomembno prenovo SRS 26 in vključitev SRS 27. Novoimenovani izkaz finančnega izida se je s to prenovo še bolj približal izkazu finančnih tokov po MRS 7, tako po obliki kot po vsebini, seveda pa je ohranil nekatere posebnosti. Uporaba izkaza finančnega izida v praksi pa bo kmalu pokazala, ali so možni problemi v izkazu ustrezno rešeni, kako jih razlagati in pojasnjevati ter tudi ali so potrebne še kakšne dopolnitve.

5. LITERATURA

1. Lipnik Janez: Izkaz finančnih tokov, Revija za računovodstvo in finance Iks, 4/2001, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Ljubljana 2001.
2. Lipnik Janez: Podrobnejša predstavitev novosti SRS 26, Gradivo za 4. strokovni posvet revizorjev, Slovenski inštitut za revizijo, Ljubljana 2000.
3. Mednarodni računovodski standardi, MRS 1, Predstavljanje računovodskih izkazov, Slovenski inštitut za revizijo, Ljubljana 1998.
4. Understanding IAS : PricewatehouseCoopers . United Kingdom, 1998.
5. Osnutek sprememb uvoda v SRS. Revizor 1/00, Slovenski inštitut za revizijo, Ljubljana 2000, str. 54-77.
6. Turk Ivan: Prenova slovenskih računovodskih standardov. Zbornik referatov 14. posvetovanja Društva računovodij, finančnikov in revizorjev Maribor, Društvo računovodij, finančnikov in revizorjev Maribor, Maribor 1999, str. 5-15.

PRILOGA

Prikaz izkaza finančnega izida

V nadaljevanju prikazujem bilančno obliko izkaza finančnega izida sestavljenega po posredni metodi (različica II). Stopenjska oblika izkaza finančnih tokov se glede postavk skoraj ne razlikuje od bilančne oblike, dodani sta le dve vrstici, ki pomenita seštevek ustreznih kategorij.

Za sestavljanje izkaza finančnega izida po posredni metodi potrebujemo podatke iz dveh zaporednih bilanc stanja, iz izkaza uspeha za vmesno obdobje in dodatne podatke. Šele na podlagi poglobljenega popravljanja razlik med podatki v dveh zaporednih bilanc stanja in v izkazu uspeha bomo lahko izkazali pritoke čim bližje prejemkom in odtoke izdatkom, za kar bomo potrebovali vrsto dodatnih podatkov. Del dodatnih podatkov nam pomaga razčlenjevati postavke iz bilance stanja in izkaza uspeha, ki so nato vključene v izkaz finančnega izida, del dodatnih podatkov pa se nanaša na prevrednotenje posameznih postavk iz bilance stanja in izkaza uspeha in nam olajša delo pri izločitvi učinkov prevrednotenja iz postavk izkaza finančnega izida.

Pri približevanju pritokov prejemkom in odtokov izdatkom, upoštevamo sledeče:

a. V izkazu uspeha je treba za vsako od postavk ugotoviti ali vključujejo prevrednotovalne prihodke in prevrednotovalne odhodke in jih pred vključitvijo posamezne postavke v izkaz finančnega izida odšteti (vključno z odpisi obratnih sredstev in naložb);

b. Prav tako je treba v izkazu uspeha ugotoviti, kateri prihodki in odhodki že v osnovi ne predstavljajo tudi denarnega toka kot npr: amortizacija, oblikovanje dolgoročnih rezervacij, usredstveni lastni učinki, poravnava izgube iz prejšnjih let itd. Tudi te postavke ne predstavljajo finančnih tokov;

c. Tisti del finančnih prihodkov in odhodkov, ki ne izhaja iz prevrednotenja, je treba razporediti na finančne tokove pri naložbenju in finančne tokove pri financiranju. Večji del finančnih prihodkov (brez prevrednotovalnih) bo vključen med pritoke pri naložbenju (npr.: finančni prihodki od deležev v dobičku, od obresti). Večji del finančnih odhodkov (brez prevrednotovalnih) bo vključen med odtoke pri financiranju;

č. Izredne prihodke in odhodke je treba razporediti na finančne tokove po dejavnostih;

d. Ko v bilanci stanja ocenjujemo pobotana povečanja ali zmanjšanja nedenarnih sredstev ali dolgov, moramo prav tako ugotoviti in izločiti učinke prevrednotenja posameznih postavk, ter tista povečanja ali zmanjšanja, ki niso povezana z denarnim tokom (npr. oblikovanje dolgoročnih rezervacij);

e. Spremembe pri kapitalu se ne pobotajo, temveč se izkazujejo posebej kot njegovo povečanje ali zmanjšanje. Pri ugotavljanju sprememb pri kapitalu se kot postavke kapitala ne upošteva spremembe prevrednotovalnega popravka kapitala (posebnega in splošnega) in povečanja ali zmanjšanja kapitala zaradi čistega dobička ali čiste izgube v obdobju.

SUMMARY ● *The preparation of cash flow statements as basic financial statements started in Slovenia with the introduction of the Slovenian Accounting Standards (SAS) in 1993. Lately, there has been an increasing necessity for revision of this statement which was due to the growing number of its users who wanted the cash flow statement to have more expressive power, as well as to the growing number of questions connected with the disclosure of items under the conditions of inflation. The fundamental revision of the Slovenian Accounting Standards aimed at further approximation to the International Accounting Standards, which are subject to constant development, as well as the expected lowering of inflation in our country gave rise to a significant revision of the SAS 26. The revised cash flow statement under the new name denotes a further approach to the IAS 7 cash flow statement, both in terms of form and substance, although it has still retained some specialities.*

Key words ● *cash flow statement, direct method, cash receipts, cash disbursements, indirect method, inflows, outflows, cash and cash equivalents balance.*